

Hur gör du?

Lärare i ämnet svenska talar om sin undervisning för nyanlända.

Margareta Andersson

Margareta Andersson
Speciallärarprogrammet

Examensarbete: 15 hp
Kurs: Speciallärarprogrammet, SLP 610
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: HT/2015
Handledare: Lena Fridlund
Examinator: Monica Reichenberg
Kod: HT15-2910-018-SLP610

Nyckelord: nyanlända, undervisning, sociokulturellt perspektiv

Abstract

Syfte: Syftet med detta arbete har varit att undersöka hur några lärare i ämnet svenska talar om sin undervisning för nyanlända. Dels hur de arbetar idag, men också hur de önskar att utbildningen för nyanlända skall fungera.

Teori: Jag har valt att utgå ifrån det sociokulturella perspektivet, där samspelet mellan människor är det centrala för att utveckla språk och lärande. Jag har även använt mig av Nilholm (2011) och Perssons (1998) perspektiv att få en djupare analys. De olika perspektiven är: dilemma, relationella samt kategoriska.

Metod: Min studie är en kvalitativ studie där metoden som använts för att samla in empirin är en enkät med vinjett.

Resultat: I resultatet framkommer lärarnas tal om sin egen undervisning för nyanlända, vilka som har ansvaret för de nyanlända. Vilka hinder och möjligheter som finns när det gäller undervisning för nyanlända samt hur lärarna utvärderar de nyanlända elevernas kunskapsutveckling. I resultatet framkommer både det relationella perspektivet då lärarna talar om vikten av samarbete mellan dem själva och med lärare i svenska som andraspråk och modersmåls lärare/studiehandledare. Det kategoriska perspektivet är tydligt i ansvarsfrågan där lärarna talar om rektors roll att rekrytera kompetenta lärare. Dilemma perspektivet visar sig genom att lärarna vet hur viktigt det är att undervisningen för de nyanlända är på rätt nivå samtidigt som de talar om sin egen brist på tid för att planera undervisningen.

Framför allt framhålls vikten av modersmåls läraren som informanterna menar är en viktig person för att nyanlända skall få undervisning på rätt nivå utifrån sina förutsättningar. I myndighetstexter framkommer också att modersmåls lärare/studiehandledare och svenska som andraspråkslärare är viktiga för de nyanlända elevernas kunskapsutveckling. De hinder som informanterna talar om är brist på tid för att kunna planera bra undervisning för nyanlända. De upplever att de inte har tillgång på relevant material, de efterfrågar bland annat en bildbank där de kan hämta förklarande bilder. De önskar mer samarbete med både svenska som andraspråkslärare och med modersmåls lärare/studiehandledare både vad gäller material, utvärdering och kartläggning av de nyanländas kunskaper.

Förord

Jag vill tacka alla som stöttat mig genom hela utbildningen till speciallärare, det är en dröm jag haft att få möjlighet att få arbeta med de elever som behöver lite mer stöd för att nå de kunskapskrav som skolan har och nu är jag klar!

Förutom min handledare Lena Fridlund som stöttat mig genom denna studie och kommit med konstruktiv kritik - tack för all hjälp - finns det några andra som förtjänar att bli uppmärksammade. Min vän Karin som stöttat mig under hela utbildningen, som delat rum med mig i Göteborg och hjälp mig vända på orden så de kommit rätt. Min vän Åsa som också varit med i Göteborg, som lärt mig hitta nya restauranger och tagit mig med på "after school" mellan föreläsningdagarna. Tillfällena i Göteborg har varit så mycket mer än bara studier tack vare er.

Mina kurskamrater som varit guld värda att få diskutera med, men som också varit härliga att umgås med och som jag kommer att sakna – hoppas vi ses igen!

Min familj som stått ut med alla papper, böcker och anteckningsblock över hela vardagsrummet. Som också fått dela sin fru, mamma och mormor med Pedagoger i Göteborg - Jan, Johanna, Jessica och Signe - snart är jag som vanligt igen, tack för ni väntat på mig! Jo, jag lovar att inte börja läsa något mer – inte på ett tag i alla fall.

Sist men inte minst vill jag tacka mina informanter – utan er hade denna studie inte varit möjlig – tack för ni tagit av er tid för att hjälpa mig!

Ulricehamn, december 2015
Margareta Andersson

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
2	SYFTE	2
3	LITTERATUR- OCH FORSKNINGSGENOMGÅNG	2
	3.1 Tidigare forskning	2
	3.2 Myndighetstexter.....	7
4	TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	10
5	METOD	14
	5.1 Metodval	14
	5.1 Urval.....	15
	5.2 Genomförande	15
	5.3 Bortfallsanalys.....	16
	5.4 Analysens utgångspunkter	16
	5.6 Validitet.....	17
	5.7 Etiska övervägande	17
6	RESULTAT OCH ANALYS	18
	6.1 Undervisning	18
	6.1.1 Sammanfattande reflektioner	19
	6.2 Ansvar	18
	6.2.2 Sammanfattande reflektioner	19
	6.3 Hinder och Möjligheter	19
	6.3.3 Sammanfattande reflektioner	23
	6.4 Utvärdering	24
	6.4.1 Sammanfattande reflektioner	25
7	DISKUSSION	26
	7.1 Metod diskussion	26
	7.2 Resultatdiskussion	26
	7.2.1 Undervisning.....	26
	7.2.2 Ansvar	27
	7.2.3 Hinder och möjligheter	28
	7.2.4 Utvärdering	28
	7.3 Specialpedagogiska konsekvenser	29

7.4	Reflektioner	28
7.5	Intressanta fortsatta studier	29
1	REFERENSLISTA	30

BILAGA 1

1 INLEDNING

Under denna rubrik kommer bakgrund och problem för undersökningen att formuleras. Nyanländas utbildning finns i fokus på många av Skolverkets sidor och den 1/1 2016 kommer nya bestämmelser och regelverk kring nyanländas skolgång. Det kommer att bli obligatoriskt att kartlägga de nyanlända eleverna inom två månader från skolstart. Denna kartläggning skall sedan mynna ut i en årskursplacering av eleven och eventuella stödåtgärder skall planeras (Skolverket, 2015). För skolans del är det viktigt att veta hur de bäst kan stödja de nyanlända så att deras svenska språkutveckling, skolspråk och kunskapsutveckling gynnas på bästa sätt. Enligt statistik från Migrationsverket kommer det 140 000 – 190 000 asylsökande till Sverige 2015 av dessa beräknas 29 000 – 40 000 vara ensamkommande barn.

Bakgrunden till denna undersökning är ett intresse för hur undervisningen för nyanlända bedrivs. Min definition av nyanlända är de elever som bott i Sverige mindre än fyra år, vilket också är Skolverkets definition från och med den 1/1-16. I fokus för undersökningen står de lärare som inte har specifikt ämnet svenska som andra språk utan per definition undervisar nyanlända inom ramen för undervisningen i ämnet svenska. Fler och fler nyanlända kommer till Sverige och skolornas resurser för att ta emot dessa elever är långt från anpassade till elevernas behov. Kommunen som undersöks tog 2014 emot cirka 50 elever som nyanlända i grundskolan. Under år 2015 har ytterligare drygt 100 barn i grundskolan tagits emot. Samtidigt har de resurser som finns på skolorna i ämnet svenska som andraspråk minskats eller varit kvar på samma nivå som tidigare. Detta innebär att de elever som kommer som nyanlända undervisas tillsammans med sina klasskamrater i ämnet svenska. I mitten av höstterminen 2015 startar den undersökta kommunen två förberedelseklasser, en årskurs 0-6 och en årskurs 7-9, detta på grund av det ökade antalet nyanlända eleverna som kommer till kommunen.

Jag själv har en bakgrund som svenska som andraspråklärare i en 7-9 skola och min behörighet som lärare är i svenska för årskurs 1-9 samt i svenska som andraspråk årskurs 1-9. Skolverket (2008) formulerar; ”Nyanlända elever som aldrig fått möjlighet att gå i skolan i sina ursprungsländer eller vars tidigare skolgång varit mycket sporadisk behöver utveckla sina kunskaper på en mycket grundläggande nivå även om de kanske är tonåringar” (s. 14). Alla elever inom kommun placeras i klass efter ålder och inte någon större hänsyn tas till tidigare skolbakgrund är jag intresserad av att höra hur lärarna själva beskriver sin undervisning för alla nyanlända. Från Skolverkets rapport (2014:03) om utbildning för nyanlända kan man läsa att ”Anpassningar och särskilt stöd för de nyanlända förefaller också, precis som andra delar i de nyanlända elevernas utbildning, leva ett eget liv vid sidan av skolans normala processer” (s.8).

2 SYFTE

Syftet med studien är att undersöka hur några lärare i ämnet svenska talar om sin undervisning för nyanlända elever. I lärarnas tal om sin undervisning är det fyra områden som är av intresse för studien. Lärarens beskrivning av sin undervisning, lärarnas tal om hinder och möjligheter för nyanlända, vem som har ansvar för nyanländas utbildning samt hur utvärderingen av nyanländas kunskapsutveckling ser ut.

Några centrala frågeställningar i studien är:

- Hur beskriver informanterna sin undervisning i svenskämnet för nyanlända elever?
- Vilka uppfattningar har informanterna om vem som har ansvaret för de nyanlända elevernas undervisning?
- Vilka hinder och möjligheter ser informanterna finns för nyanlända elever?
- Hur utvärderar skolan undervisningen för nyanlända elever?

3 LITTERATUR- OCH FORSKNINGSGENOMGÅNG

Nedan kommer litteratur och tidigare forskningsresultat kring andraspråksutveckling samt myndighetstexter att presenteras. I texten kommer nyanlända som begrepp att användas genomgående, även om de olika forskarna använt sig av andra definitioner för målgruppen.

3.1 Tidigare forskning

Enligt Hammarberg (2004) tog svenska som andraspråksforskningen i Sverige fart under 1970- talet när invandringen ökade till vårt land. Under 1960-talet började forskarna se andraspråksinlärning som ett eget system under utveckling som influeras av förstaspråkskunskaper. På 1970- och 1980-talet studerade forskare samband mellan språkkunskap och språkanvändning, och den språkliga kommunikationen kom i fokus. Hammarberg (2004) förklarar skillnaden mellan andraspråksinlärning och främmandespråksinlärning och menar att skillnaden är att andraspråksinlärning sker i det landet språket talas och man socialiseras in i det nya språket. Främmandespråksinlärning är den språkinlärning som görs på skolor och högskolor/universitet som ett särskilt ämne exempelvis B-språk i tyska, franska och spanska. Man skiljer även på formell och informell inlärning, där den formella inlärningen är den inlärningen som fås genom undervisning och studier och den informella inlärningen är den som sker i det dagliga livet då man möter språket.

Hammarberg beskriver olika teoriperspektiv i andraspråksforskningen, nedan följer en kort presentation av dessa. Språktypologi – hur varierar språk i världen, vad är gemensamt? Här undersöks språkets strukturella uppbyggnad och funktion. Varför struktureras språket som de gör? Man söker funktionella förklaringar. I språktypologi ingår också en kvalificering av olika språk vilka har liknande strukturer. Även areatypologi – där man tittar på den geografiska spridningen av ett språk. Ett viktigt begrepp är grammatikalisering – hur grammatiska element och konstruktioner förändras över tid både hos individen och i språksamhället.

Inom andraspråksforskningen finns även ett kognitivt perspektiv där man studerat på de processer som sker inom individen som tillägnar sig språket och använder det. Till skillnad från de typologiska utgångspunkterna så tittar man här på individen som lär in ett nytt språk och hur det fungerar på ett kognitivt sätt att lära sig ett andraspråk? Inom området tittar man också på kommunikationsstrategier, vilka strategier använder sig inläraren av när man inte kan eller kommer på rätt uttryck vid kommunikation med andra (Hammarberg, 2004).

En term i andraspråksutvecklingssammanhang är *interrimspråksteori*, som förklaras med att när man lär in ett andraspråk blandar man in sitt förstaspråks regler i det nya språket, man använder exempelvis sina modersmålsregler för ordföljd. Inlärarna av andraspråket stannar upp i sin språkutveckling och utvecklar ett *pidgin*-artat språk som är en blandning av det nya och gamla språket (Hammarberg, 2004).

För att förstå hur man utvecklar sitt andraspråk är det viktigt att känna till hur förstaspråkets struktur ser ut. Till att börja med använder andraspråksinläraren sitt förstaspråk när hen identifierar fonem, ord och grammatiska mönster med motsvarigheten i sitt förstaspråk. När de två språken inte stämmer överens används termen *interferens*. När man analyserar en andraspråksinlärare kan man använda sig av en så kallad *performansanalys*. En sådan analys görs genom att inläraren skriver en text som analyseras och genom analysen kan pedagogen få syn på vilka språkstrukturer som inläraren har tillägnat sig, exempelvis meningsbyggnad användandet av bisatser och så vidare. Det är en analysmetod som tar tid att göra men som är effektiv i att få syn på hur inläraren har förstått andraspråkets strukturer (Hammarberg, 2004).

I andraspråksforskningen finns enligt Hammarberg (2004) begreppet *kommunikativ kompetens*, vilket innefattar fyra komponenter som samverkar med varandra; Grammatisk kompetens, sociolingvistisk kompetens, diskurskompetens och strategisk kompetens. Dessa fyra kompetenser gäller i både skrift och talad kommunikation men talet betonas, som den mest betydande faktorn för språklig kompetens.

Forskningen har generellt handlat om hur elever själva ser på den undervisningen som bedrivs i skolan för nyanlända, även SFI-och gymnasieelever har varit informanter. I Fridlunds (2011) avhandling behandlas svenska som andraspråksundervisning i ett perspektiv av segregation från den vanliga svenskundervisningen. I de allmänna råden för undervisning av nyanlända (Skolverket, 2008) betonas vikten av lärarnas kunskaper kring vad andraspråksinlärning innebär och vad som är specifikt för det ämne som man själv undervisar i. De nyanlända eleverna skall dels lära sig ett andraspråk och dessutom skall de lära in nya ämneskunskaper på det nya språket.

Thomas och Collier (1997) har gjort en omfattande studie med avseende på vilken undervisning som är mest effektiv för andraspråksutvecklare och kommit fram till att den mängd modersmålsundervisning som eleverna får är den faktor som gynnar andraspråksutvecklingen mest.

Vad gäller kursplanerna i ämnen svenska och svenska som andraspråk har Torpsten (2006) analyserat dessa och menar att det finns ett problem i att kursplanerna är likartat formulerade, vilket gör att svenska som andraspråk som ämne inte blir så självständigt som det enligt Torpsten borde vara. En av hennes slutsatser är att undervisningen i svenska som andraspråk måste tydligare ta en utgångspunkt i de speciella behov och förutsättningar som eleverna har.

Liknande beskriver Hyltenstam (2010), han menar att andraspråkseleverna behöver undervisas om bland annat hur det svenska språkets grammatik är uppbyggt, meningsbyggnad och hur språkljuden uttalas. Det är en speciell inlärningsprocess att lära sig ett andraspråk, som lärare behöver ta hänsyn till när det gäller undervisning i svenska som andraspråk. Många andraspråkselever blandar sitt modersmåls språkregler med de svenska språkreglerna (se ovan om *interferens*) vilket påverkar lärarens uppfattningar om elevens svenska språkutveckling om hen inte är medveten om detta.

Elmeroth (2006) anser precis som Torpsten att kursplanen i svenska som andraspråk och svenska i stort sett är likalydande. Hon framhåller i sammanhanget att det behövs en nationell strategi för att bedöma och bestämma vem som skall läsa svenska som andraspråk. I dag menar hon att det sker en godtycklig placering av invandrareleverna och ibland sparar skolorna in på undervisningen i svenska som andraspråk till förmån för att använda de resurserna till elever i behov av särskilt stöd.

När det gäller sättet att se på nyanlända elevers behov av särskilt stöd, menar Zufiaurre (2006) att andraspråkselever ofta betraktas som att de har behov av särskilt stöd. Zufiaurre har gjort sin studie på Spanska skolor och sett på dessas inkludering av nyanlända elever och pekar på betydelsen av alla elevers rätt till ett inkluderande perspektiv. Male (2007) menar att där lärare och skolan skapar miljöer som ger alla elever möjlighet att delta och som gynnar kamratskap har större betydelse för elevernas framgång än socioekonomiska skillnader. Båda ser att den lärandemiljön, som ger möjlighet till kamrater för eleverna, har den största betydelsen för lärandet.

Viktiga aspekter som gäller flerspråkiga elevers framgångar i skolan är samspelet mellan elever och samspelet mellan lärare och elev och att skolan ger eleverna redskap för att använda språket och olika begrepp på ett meningsfullt sätt. Eleverna behöver också bli medvetna om hur deras språk fungerar och hur det kan användas. Genom att förstå hur makt och språk hör ihop kan eleverna bli medvetna om språkets betydelse för att kunna påverka och få kontakt med andra (Cummins, 1996).

Kanno (2004) har gjort en etnografisk studie på nyanlända elever i Japan, där utgångspunkten är Cummins teori om elevers identitetsskapande med hjälp av interaktionen med sina lärare. I studien visar det sig att ungefär en tredjedel av eleverna med ett annat modersmål får sin undervisning i mindre grupper skilda från sina klasskamrater. Syftet med att dela in eleverna i dessa grupper verkar vara att ge eleverna en frizon från den ordinarie undervisningen. Kontentan av detta blir att istället för att se mångfald som en resurs blir det ett problem. Eleverna får inte den undervisning de borde få, vilket beror på att lärarna som vill elevernas bästa inte har ett kritiskt förhållningssätt till den undervisning och de uppgifter som de som lärare har.

Schlepperegell (2012) menar att inte alla nyanlända elever behöver stöd i att lära sig sitt andraspråk men alla behöver stöd för att lära sig det akademiska språk som skolspråket faktiskt är. Eleverna behöver också stöd i att lära sig hur skolspråket skall användas på ett så effektivt sätt som möjligt. Hon menar att en av skolans uppgifter är att visa hur språket skiljer sig mellan sociala vardagssituationer och det språk som används i klassrummet, det så kallade skolspråket, där varje ämne har sin speciella genre av ämnesord. Genom att uppmuntra eleverna att hitta nya uttrycksätt ökar deras språkanvändande och de ser mening i att utveckla sitt språk, detta gäller alla elever inte bara andraspråksinlärare. Schlepperegell (2012) poängterar också vikten av att få fortsätta utveckla sitt modersmål för att kunna lära på sitt andraspråk.

Hyltenstam (2010) menar att de flesta pedagoger saknar kunskaper om andraspråsutveckling, framför allt när det gäller andraspråkselever med läs- och skrivsvårigheter. Ofta kopplar man samman svårigheterna med att eleverna är just andraspråksinlärare och inte behärskar det svenska språket. Gruppen av andraspråkselever har generellt sämre skolresultat än elever med svenska som modersmål. Liknande resultat har forskare i andra länder fått fram. För att lära sig skolspråket tar det mellan 2-8 år, det är gynnsammast för de elever som kommit när de är mellan 8-11 år. Den förklaring som ges är att dessa elever redan har en bas i sitt modersmål att läsa och skriva och att skolans språkkrav inte har hunnit bli så avancerat. Givetvis finns det skillnader mellan elever beträffande hur snabbt de lär sig sitt andraspråk. För att kunna lära sig andraspråket på ett funktionellt sätt krävs att undervisningen sker på elevens nivå. Ordförrådet i undervisningsspråket behöver vara minst 6000 – 10 000 ord. En andraspråksläsare behöver förstå minst 75 % av orden i en text för att tillgodogöra sig den.

Nyanlända och villkoren för deras lärande har Bunar med flera (2015a) gjort studier där de undersökt nyanländas lärande ur flera perspektiv. Studierna har gjorts med elever, föräldrar, studie- och yrkesvägledare och lärare. I inledningen beskrivs att det bara är 28 % av de nyanlända som kommit under de senaste fyra åren som blivit behöriga till gymnasieskolan. Den stora utmaningen för svenska skolan menar Bunar (2015a) är att hitta sätt så att de nyanlända eleverna både socialt och pedagogiskt inkluderas och att de får den likvärdiga utbildning som de har rätt till. Bunar menar också att det är viktigt att inte se de nyanlända eleverna som en heterogen grupp vad gäller kunskaper utan att de även ses olika i migrationslagstiftningen. För de nyanlända som inte har flyktingstatus finns inte samma rätt till ersättningar från staten till skolorna fast elevernas behov är det samma som för alla andra som kommer hit.

Folke (2015) anser att det är viktigt att lärarna får de resurser som de behöver för att kunna inkludera de nyanlända eleverna på ett bra sätt i klasserna. De resurser som hon tar upp är tid, kompetensutveckling, personella och materiella resurser. I sin studie har hon följt några nyanlända elever i år 7-9, och deras väg från förberedelseklass in i ordinarie klass. Omställningen för eleverna blev mycket större än de själva trott och stöttningen som eleverna behövde fanns ofta utanför den ordinarie klassen, så helt inkluderade blev de inte. Axelsson (2015) menar att det som är viktigast för att nyanlända både skall förberedas för den svenska skolan och dess system samt för det svenska samhället är att de får undervisning i svenska som andraspråk, ämnesundervisning, modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet. De nyanlända behöver också insatser som görs för den sociala inkluderingen. En viktig del i den sociala inkluderingen är att de nyanlända eleverna som går i förberedelseklass även skrivs in i sin ordinarie klass och är med på undervisningen så snart det går.

När det gäller direktplacering av nyanlända i ordinarieklass har Juvonen (2015) studerat några lärares beskrivningar och attityder kring frågan. Läraren skall utgå ifrån varje enskild elevs behov och förutsättningar men för de nyanlända eleverna är det ofta svårt både att ta reda på vad de redan kan och kommunicera det. Grunden för att kunna individanpassa är att veta vad eleven kan och vad den behöver för att utveckla sitt lärande. Att i framtiden kunna individanpassa undervisningen för både nyanlända och svenska som andraspråkseleverna är en av skolans viktigaste utmaningar. När det gäller de praktisk-estetiska ämnena så används de ofta som integrationsämnen.

I studien nämns att det ofta villkoras om direktintegrering är bra eller inte: exempelvis eleverna har grunderna i språket, läraren får adekvat stöd i form av studiehandledning, modersmålsundervisning och svenska som andraspråk tillhanda hålls, läraren har adekvat utbildning och att lärarna har tid att tillgodose alla elevers individuella behov. Även Juvonen (2015) säger att lärarna i studien påtalar tidsbrist – både vad gäller att räkna till för alla elever men också för att samarbeta med exempelvis modersmåls lärare/studiehandledare och svenska som andraspråkslärare. De vill också få kompetensutbildning i hur man undervisar nyanlända.

Axelsson (2014) har gjort en kunskapsöversikt om barn och ungas uppväxtvillkor, där man är ”intresserad av barns uppväxtvillkor i ett samhälle som präglas av ökad mångfald men också av ökad social skiktning och utanförskap” (förord). Skolan spelar en avgörande roll för elevernas möjligheter att lyckas i samhället. Det är i skolan eleverna får lära sig om välfärdsstatens ideal, demokratiska principer och de normer som finns för att respektera att vi får tänka olika. För många nyanlända familjer kommer de till bostadsområden som består av andra nationaliteter än svenskar, vilket innebär att skolorna till stor del har elever med ett annat modersmål än svenska. Föräldrarna söker oftast inte till någon annan skola än den i närområdet vilket ökar segregationen i samhället i stort. När forskarna här pratar om segregation menar de inte bara etnicitet utan även en social, ekonomisk och demografisk segregation. En orsak till att segregationen ökar menar forskarna är det fria skolvalet och friskolereformen. De ”rätta” eleverna söker sig inte till förortsskolorna utan de väljer istället de skolorna med hög måluppfyllelse och bra image. En rättvisefråga som tas upp är vilket stöd eleverna kan få i sitt hem, förstår föräldrarna det svenska skolsystemet, har de möjlighet att hjälpa till med läxor (Axelsson, 2014).

Axelsson (2014) beskriver motsägelsefullheten i styrdokumentet, där skolans ska fostra till gemensamma värden och lära ut de demokratiska principerna, samtidigt ska eleven själv kunna välja som individ och skapa sina egna värden och normer, men värdena och normerna ska ändå vara gemensamma. Att eleverna ska fostras till fria individer, sträva efter mångfald och tolerans mot olikheter, genomsyrar den svenska skolan. Samtidigt pågår diskussioner om att stoppa flickor från att bära slöja, obligatorisk medverkan på sex- och samlevnadsdagar, och obligatorisk idrott och simundervisning. Vid bedömningen av nyanlända elever behöver man använda ett multikulturellt perspektiv och när man mäter skolresultat bör man ta med flera bakgrundsfaktorer förutom motivation, exempelvis kön och trivsel. Det är inte enskilda faktorer som kan förklara låga skolresultat utan flera bakgrundsfaktorer samverkar med varandra.

Axelsson (2015) beskriver att bra språkinlärning utgår ifrån ämnesinnehållet men den tar hänsyn till elevens språkbehov, grundkunskaper och att språkanvändningen skall vara meningsfull. Tre arbetssätt presenteras som gynnar nyanlända. *Tematiskt undervisning* där centrala begrepp i ämnet är i fokus, rekommenderas i början av språkutvecklingen. Sedan behöver varje ämne presenteras av en ämneslärare *förberedelseundervisning*, där det är ämnesläraren som både är språklärare och ämneslärare. Det tredje arbetssättet är att arbeta utifrån kunskapsinnehållet *stöttande undervisning* där fokus ligger både på ämnesinnehållet och på språket. I forskningen som Axelsson (2015) kopplat till LearnAlberta påtalas att det är bra för nyanlända att förberedas utanför det ordinarie klassrummet och att för de elever som har en begränsad läs- och skrivförmåga på sitt eget modersmål är hjälpta av att få möjligheter att utveckla dessa förmågor.

Bouakaz & Bunar (2015) belyser vikten av att kartläggning av nyanlända inte bara handlar om elevens tidigare kunskaper utan också vilka strategier eleven använder för kunskapsinhämtningen. De menar att en lär-identitet består av sociala, kulturella, erfarenhetsbaserade och intellektuella dimensioner. Även elevens modersmål har betydelse för hur elevens förståelse för olika begrepp kan förstås, här är det viktigt att man tar hjälp av modersmålet i undervisningen. Problemet som författarna ser är att lärare ofta saknar den kunskap om kartläggning som är nödvändig för att förstå vilka förkunskaper de nyanlända har. I skolorna i Syrien handlar undervisningen mycket om att memorera fakta och inte som i Sverige reflektera, diskutera och se sammanhang. Det är en stor omställning för eleverna som kommer från länder med andra krav på förmågor som i många fall är nya för eleverna att förstå det som krävs av dem i den svenska skolan. Lärarna i studien berättar att det dels är svårt att veta vad eleven kan, de hinner inte med att kartlägga tidigare kunskaper, men de menar också att mycket av det material som används för kartläggning utgår ifrån en västerländsk kunskapssyn.

När det gäller föräldrarnas roll menar Bunar (2015b) som intervjuat nyanlända föräldrar, att det är en förutsättning att det finns en öppen kommunikation och bra relationer mellan föräldrar och lärare. För föräldrarna är det mycket nytt som de behöver lära sig om hur den svenska skolan fungerar och vilka krav som ställs både på dem som föräldrar men även på deras barn som elever. Många nyanlända familjer saknar det sociala nätverk som de haft i sitt hemland och det är svårt i början att skapa nya sociala kontakter när man inte har samma språk. För att snabbt bli integrerad i det svenska samhället är de nya sociala kontakterna oerhört viktiga. Nätverk är viktigt som för alla andra föräldrar, för att kunna få information om skolan, samhället, normer och regler. När det gäller föräldrarollen menar några av föräldrarna i studien att den förändras tack vare att barnen lär sig svenska mycket fortare än föräldrarna. Bristen på svenskan gör att föräldrarna inte kan hjälpa sina barn med läxor, men också att de tar barnen till hjälp som tolkar när det gäller kommunikation med olika samhällsfunktioner. Att föräldrarna blir beroende av sina barn förändrar maktstrukturerna i familjerna och föräldrarollen förminskas.

3.2 Myndighetstexter

Under denna rubrik tas några Myndighetstexter upp, vilka kan beskriva hur framför allt Skolverket ser på den utbildning som skall ges till nyanlända. Dessa texter är med i studien som en illustration till hur viktig undervisningen för nyanlända är och att de har samma rätt till utbildning som alla barn som befinner sig i Sverige.

Sverige har liksom ett flertal av världens länder skrivit under FN:s barnkonvention (2002) och där framgår bland annat alla barns rätt till utbildning. 1989 omarbetades denna med fokus på *Education For all* och *Inclusive Education*, (Persson, 2007). 1994 kom den så kallade Salamanca-deklarationen (2006) som ger riktlinjer för utbildning av barn med behov av särskilt stöd. Det krävs av skolan att den kan ta emot alla barn och klara av att ta hand om dem oavsett deras skillnader i förutsättningar. Utbildningssystemet måste ha den principen att utbildning skall ges till alla, det är en rättighetsprincip att alla barn har samma rätt till utbildning (Persson, 2007).

Enligt Skollagen (2010) och Skolinspektionen (2013) har alla barn som vistas i Sverige rätt till utbildning. Detta gäller alla barn oavsett om de är folkbokförda i Sverige, asylsökande eller så kallade papperslösa och även gömda barn. Detta betyder att den kommun där barnet vistas har skyldighet att ge dem samma undervisning som andra barn. Barnen har rätt till samma antal undervisningstimmar och rätt till det innehåll som varje ämne skall ha enligt timplanen. De bestämmelser som finns i skollagen och övriga skolförordningar gäller alla barn i Sverige, även rätten till särskilt stöd, modersmålsundervisning och anpassad studiegång (om det krävs). Barnens rättighet till skola gäller fram till det att barnet eventuellt lämnar landet. ”Barnen ska som alla andra få den ledning och stimulans som de behöver för sitt lärande och sin personliga utveckling för att utifrån sina egna förutsättningar kunna utvecklas så långt det är möjligt enligt utbildningens mål”. (Skolinspektionen, 2013.s. 6)

Enligt Skolinspektionen (2013) finns det indikationer på att kommunerna inte klarar av att ge asylsökande barn den utbildning som de har rätt till. Ett problem som Skolinspektionen tar upp är att alla asylsökande barn inte är kända av kommunen och de därför inte erbjuds utbildning, vidare har Migrationsverket ingen underrättelseskyldighet till kommunerna. Ett annat problem som kommunerna har är att det saknas lärare som är behöriga i ämnet svenska som andraspråk. Enligt Nationellt centrum för svenska som andraspråk (2015) är enbart 44% av de som undervisar i svenska som andraspråk årskurs 7-9 behöriga i ämnet. För gymnasieskolan är siffran 30% och år 4-6 32%. För elever i årskurs 1-3 är situationen en annan eftersom där har lärarna automatiskt fått behörighet i ämnet. Nationellt centrum (NC) för svenska som andraspråk menar att behörighetskrisen i svenska som andraspråk leder till att eleverna inte får den utveckling av sitt svenska språk som de behöver för att utveckla sina kunskaper i andra ämnen. Ett väl utvecklat svenskt språk är avgörande för att kunna tillgodgöra sig kunskaper i alla andra ämnen. Dock påpekar NC att även ämneslärare behöver ha kunskaper i hur man lär sig på ett andraspråk, grundläggande kunskaper i andraspråksutveckling och förstå hur språket i ämnet ser ut.

Den 1/1 2016 införs nya regler gällande nyanlända, bland annat definieras begreppet nyanländ till att gälla de elever som gått mindre än fyra år i skola i Sverige och har börjat sin skolgång efter det att de fyllt sju år. En elev får undervisning i förberedelseklass max två år och måste klassplaceras i den skola som den tillhör. Eleven skall kartläggas under de två första månaderna i svensk skola enligt en mall från Skolverket. Kartläggningen skall ligga till grund för elevens klassplacering och för planeringen av elevens undervisning (Skolverket 2015a). Myndigheten för skolutveckling (2004) skriver om nyanländas sämre resultat i både grundskola och gymnasieskolan. I *Allmänna råd för utbildning av nyanlända* (Skolverket, 2008) går att läsa bland annat:

” att elever måste få hjälp att förstå det som sker på lektionerna och vad som förväntas av henne eller honom // Både studier i särskild grupp och studier i en reguljär klass ställer krav på skolans medvetna arbete för att föra in eleven i skolans gemenskap och underlätta hennes eller hans lärande i alla ämnen.” (s.13)

Skolverket skriver på sin hemsida:

”En förutsättning för att kunna ta emot och undervisa nyanlända elever är att skolan har lärare med kompetens i vad det innebär för eleven att lära på sitt andraspråk. Tillgång till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet är exempel på stöd som eleven behöver för att så effektivt som möjligt fortsätta sitt lärande i alla ämnen.”

Skolverket (2015b) menar att för att nyanlända skall lyckas i skolan behövs att ämneslärare, modersmålslärare och studiehandledare samarbetar. Studiehandlednings syfte är just att elevens språkliga utveckling inte skall vara ett hinder när det gäller att utveckla ämneskunskaper. Skolverket betonar också att läraren i svenska som andraspråk också är en viktig faktor för att nyanländas svenska kunskaper skall utvecklas. Alla insatser som görs för nyanlända måste vara individuellt anpassade och utgå ifrån elevens styrkor och förmågor.

4 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I vetenskapliga studier av lärande beskriver Säljö (2014) de två dominerande traditioner, det sociokulturella perspektivet som har sin utgångspunkt i psykologen Lev Vygotskys idéer, som belyser samspelet mellan kollektivet och de egna resurserna man har för tänkande och lärande. En av Vygotskys idéer handlar om proximal utvecklingszon, det vill säga; att man lär sig bäst tillsammans med någon som kan lite mer, eller om man får en uppgift som ligger lite över det man redan kan. Den andra traditionen har Piagets kognitivistiska syn på lärandet. En tradition som koncentrerar sig på barns tänkande. Det finns flera likheter mellan de båda traditionerna, bland annat att vi människor är aktiva när vi konstruerar kunskap, i samspelet med andra och genom det vi upplever skapar vi helheter (Säljö 2014).

I ett sociokulturellt perspektiv används termerna, redskap eller verktyg dessa avses de resurser som vi använder för att förstå vår omvärld och agera i den. Dessa verktyg är både språkliga och fysiska. Man tänker också att människor genom interaktion med andra utvecklar kunskaper och färdigheter (Säljö 2014).

Cummins (i förordet till Gibbons 2010), menar att man kan se lärandet som en social process där både lärare och elever är aktiva. I mötet mellan elev och lärare formas förmågor, ämneskunskaper och elevernas identitet. Även scaffolding – stöttning där Vygotskys teorier om att vi lär tillsammans med andra framhålls av Cummins. Lärarens roll är att stödja eleverna mot framgång – men kunskap bygger vi tillsammans. Varje lärare är språklärare menar både Skolverket (2011) och Schleppegrell (2012).

Kvalitativt god undervisning beskrivs med hjälp av fem olika dimensioner av sociokulturellt perspektiv på lärandet (Håkansson & Sundberg, 2013). Dessa är:

- En kollektiv dimension – lärandeuppgifter hanteras tillsammans av lärare o elever, i grupp eller klass.
- En ömsesidig dimension – lärare och elever interagerar och lyssnar på varandra.
- En stödjande dimension – elever vågar diskutera idéer utan att vara rädda för att svara fel och vågar berätta att de inte förstår o kan hjälpa varandra att förstå.
- En målinriktad dimension – läraren planerar och styr klassrummets kommunikation utifrån vissa pedagogiska målsättningar.
- En kumulativ dimension– lärare och elever bygger på varandras idéer så de bildar sammanhängande tankelinjer och lärande.

Nilholm (2011) beskriver tre perspektiv, de tre är det kompensatoriska perspektivet, det kritiska perspektivet och dilemmaperspektivet. Det kompensatoriska perspektivet går kort ut på att kompensera individen för dennes problem. Forskningen har sitt ursprung inom medicin och psykologi. Den går ut på att identifiera problemgrupper, söka efter psykologiska och/eller neurologiska förklaringar och skapa metoder för att kompensera problemen, genom att leta efter elevernas brister och öva dem så de passar undervisningens krav. Problemet förläggs således hos barnet och genom att diagnostisera det lägger man skolmisslyckandet i diagnosen.

I det kritiska perspektivet lägger man orsakerna till elevens misslyckande utanför individen och utgår därmed från att olikheter bör ses som en tillgång i en demokratisk skola.

Det kritiska perspektivet letar efter orsaker som finns ”bakom” en specialpedagogisk verksamhet och även runtomkring barnet/eleven.

Problemen läggs inte hos individen utan hos samhället, samhället och skolan behöver anpassas till individen och inte tvärtom.

Det tredje av Nilholms perspektiv är dilemmaperspektivet: det vill säga att i utbildningssystemet finns det vissa grundläggande dilemma – motsättningar som inte går att lösa. Ett utbildningssystem skall ge alla elever liknande kunskaper och färdigheter, men skall också anpassas efter att eleverna är olika. När vi säger att skolan skall vara jämlik menar vi då att pojkar och flickor skall få lika mycket särskilt stöd, eller menar vi att det är den som behöver stödet bäst som har störst rätt att få det? De tre perspektiven används av Nilholm för att förklara olika sätt att se på specialpedagogik. Utgångspunkterna som Nilholm använt sig av är hämtade från internationell forskning.

Inom forskning och vetenskap omformuleras hela tiden kunskaper genom att de utvecklas, det som är moraliskt och riktigt i en tid är inte detsamma i en annan. Under den senare delen av 1900-talet har det växt fram något som Nilholm (2011) kallar för identitetspolitik det vill säga rätten att vara olik, centrala begrepp här är kön, etnicitet, hudfärg, ålder och sexuell läggning. Vissa grupper i samhället har mindre makt att påverka och i skillnaderna påtalas det ”normala”. Genom identitetspolitiken har det växt fram en förståelse av det specialpedagogiska området, av handikapp och funktionshinder.

Ett annat perspektiv som Haug (1998) diskuterar är ett demokratiskt deltagarperspektiv, en social rättvisa: att alla barn har rätt att aktivt få vara en del av den ordinarie verksamheten. Alla barn har rätt att slippa pekas ut som avvikande eller stigmatiseras.

Persson (1998) beskriver två andra perspektiv det relationella och kategoriska perspektivet. I det kategoriska perspektivet lägger man problemet hos barnet/eleven det är exempelvis effekten av exempelvis ett begåvningshandikapp eller sociala förhållanden som orsakar problemet. Det är en speciallärare eller specialpedagog som i detta fall skall stötta eleven. I ett relationellt perspektiv ses problemet som att det uppstår i mötet mellan olika krav i skolmiljön. I fokus för att lösa problemet står elev, lärare och miljö och ansvaret för elevens stöd finns hos alla berörda lärare och rektor. Genom långsiktiga lösningar behöver man se över skolans miljö – och hur denna ser ut. Vad behövs för att alla elever skall nå de kunskapskrav som läroplanerna ställer? De två perspektiven har skilda sätt att förstå elevens skolsvårigheter, de kan ses som två ”idealtyper” och kan användas som verktyg för att förstå och analysera lärmiljöer på ett annat sätt.

5 METOD

Nedan presenteras metodkapitlet som innehåller förutom en kort metodpresentation även en presentation av studiens urval, genomförande och etiska principer.

5.1 Metodval

I denna studie kommer en kvalitativ metod att användas. Den kvalitativa metoden kan beskrivas som att forskaren tolkar och försöker förstå de resultat som studien ger. Det handlar inte om att kunna generalisera, förklara eller förutsäga. Det material som studerats, ofta genom djup-intervjuer och ostrukturerade observationer bearbetas med hjälp av forskarens förförståelse för ämnet. De som är kritiska till metoden menar att den är subjektiv och att resultatet beror på personen som gjort studien. Viss kritik har även framförts mot att man använder ett litet antal informanter vilket gör att man inte kan generalisera studiens resultat (Kvale & Birkman, 2012).

Den metod som används för denna studie är en kvalitativ enkät med öppna frågor till informanterna. Enkäter som metodval har gjorts med tanke på att informanternas egna åsikter om sin undervisning är det som är intressant för undersökningen. Enkäten är relativt enkel i sin form och ger informanterna utrymme att forma sina upplevelser. Oftast används enkät för att samla in en stor mängd information från många informanter då undersökningen betraktas som kvantitativ. I detta fall används enkäten som en kvalitativ metod, då frågorna är öppna och därmed kan ge mer utvecklade svar (Byström, 2011).

Till enkäten kommer även en vinjett att användas för att ge informanterna information om en fiktiv elev som de kommer att möta i sin undervisning. Vinjett som metod har framför allt använts inom socialt arbete där exempelvis socialarbetarna fått bedöma samma ärende och studier görs på hur socialarbetarna bedömer ärendet enligt Jergeby (2007). I denna undersökning används vinjett (bilaga 1) som ett medel för att informanterna skall få en likvärdig bild av den elev som de skall utgå ifrån när de svarar på enkätfrågorna. Detta är grundtanken med vinjett som metod, det vill säga att ge informanterna en gemensam bild av en situation att utgå ifrån. Vinjetter är korta historier som beskriver en person eller en händelse och skall vara verklighetsnära för att uppfattas trovärdigt av informanterna. Vinjett är en metod som kom till Sverige en bit in på 90-talet, den har använts inom olika discipliner i framför allt USA och England (Jergeby, 2007).

I vinjetten beskrivs en flicka Fatumo och hennes bakgrund, i ett mail från en fiktiv rektor till lärarna. Det är denna fiktiva person som informanterna kommer att utgå ifrån när de besvarar frågorna i enkäten.

Enligt Meeuwisse (2008) är vinjett en mycket lämplig metod när det gäller studier av människors val, värderingar och bedömningar av situationer som konstruerats så verklighetsnära som möjligt. Informanternas svar utgår ifrån den skapade hypotetiska situation som de får genom vinjetten. Kullberg & Brunnberg (2007) beskriver vinjetten som en metod som ger informanterna en likartad bild av den situationen som enkäten är grundad på, eftersom alla informanter utgår ifrån samma situation. När vinjetten konstrueras skall den vara kort, verklighetsförankrad, trovärdig och lätt att förstå.

Nackdelen med en vinjett kan vara att informanterna fokuserar på den skapade situationen och ger de svar som de tror förväntas av dem och inte de svar som de skulle ge i en verklig situation. Om informanterna inte upplevt den fiktiva vinjetten kan det vara svårt att få fram giltiga svar. Detta har i studien försökts undvikas genom att skriva vinjetten utifrån ett så verklighetsnära fall som möjligt för att informanterna skall känna igen sig.

För att fördjupa informanternas svar skulle även observationer kunna gjorts för att även få en visuell bild av hur lärarna arbetar med de nyanlända eleverna. Detta valdes bort av tidsskäl, men hade ökat studiens validitet.

5.1 Urval

Urvalet av informanter är lärare i ämnet svenska i två årskurs 7-9 skolor i en mindre kommun i Västra Götaland, (de personer som svarat på enkäten benämns som informanter i denna undersökning). Endast de informanter som undervisat nyanlända elever är aktuella för att svara på enkäten, eftersom det är deras tankar kring sin undervisning av nyanlända som är undersökningens fokus. I studien ingår 15 informanter, vilka enkäten skickats till. De informanter som använts i studien finns i undersökarens närhet. Trost (2001) beskriver detta som ett bekvämlighetsurval. Ett bekvämlighets urval kan man använda sig av när tiden och de ekonomiska ramarna för en studie är begränsad.

Nackdelarna med att använda ett bekvämlighetsurval är att informanterna som medverkar i studien inte är representativa för populationen utan kan vara personer som är speciellt intresserade av ämnet eller av utvecklingsfrågor. Likväl som de personer som är negativa till ämnet väljer att inte delta i studien. De svar som framkommer i denna studie går inte att generalisera (Trost, 2001).

Att lärare i ämnet svenska valdes till studien och inte lärare i svenska som andraspråk, beror på att i den undersökta kommunen placeras nyanlända elever i ordinarie klasser (fram till i mitten av höstterminen, då förberedelseklass infördes) och följer klassen i de flesta ämnen även svenska. Studiens fokus är att dessa lärare får tala om hur de möter de nyanlända eleverna i sitt klassrum och hur de talat om den undervisningen som de bedriver.

5.2 Genomförande

Studien har genomförts på två årskurs 7-9 skolor i en mindre kommun i Västra Götaland. Kontakt togs tidigt under våren för att säkerställa att det fanns intresserade informanter som var villiga att medverka i studien. Under hösten har ytterligare kontakt tagits och då visade det sig att endast en av lärarna på den ena skolan ville vara med i studien, på den andra skolan var hela den aktuella gruppen lärare intresserade av att medverka.

Enkätfrågor diskuterades under våren med ett antal speciallärarstudenter och med handledare för att få så precisa frågor som möjligt till studiens syfte. Under det arbetet diskuterades också tanken på att använda vinjett som metod för att få en gemensam bild inför besvarandet av frågorna. Fördelen med vinjett som metod konstaterades och är en del av denna studie. När frågorna till enkäten formulerades fanns en fundering kring att låta informanterna svara på ett antal bakgrundsfrågor, men för just denna undersöknings syfte har bakgrundsfrågor som ålder, kön etc. ingen direkt relevans. Det som fokuseras i undersökningen är hur informanterna talar om sin egen undervisning.

Under hösten bestämdes ett datum när informanterna skulle samlas för att få vinjetten och enkäten och en gemensam tid avsattes för att besvara denna. Detta var ett sätt att minimera bortfallet av informanter samt att informanterna skulle få möjlighet att ställa frågor till mig som forskare. Dess värre fick lärargruppen förhinder detta datum och enkäten skickades ut med ett mail till samtliga informanter. Detta tillvägagångsätt gav tyvärr inte det önskade resultatet av antal svar utan flera påminnelser fick också skickas ut. Till sist hade åtta av femton informanter svarat och resultatet är baserade på dessa åtta personers svar av enkäten.

Efter det att samtliga enkäter kommit mig tillhanda har varje fråga och dess svar sammanställts i resultatdelen. Frågorna har först delats upp och sorterats i olika högar där en första analys gjorts. Jag har letat efter likheter och skillnader i de olika informanternas svar, valt ut de citaten jag anser illustrerar informanternas tal om sin undervisning och hur de önskar att undervisningen för deras nyanlända elever skall se ut. Därefter har en analys gjorts med hjälp av Nilholms (2007) och Persons (1998) perspektiv samt det sociokulturella perspektivet, enligt Säljö (2011).

5.3 Bortfallsanalys

Trost (2001) menar att man kan räkna med att svarsfrekvensen av en enkätstudie ligger på 50-75%. I denna undersökning hamnade svarsfrekvensen på 53 %. Av de skäl som kommit fram från några som valt att inte delta i undersökningen har detta främst handlat om tidsbrist. Att undersökningen från början skulle genomföras på en ämneskonferens och tid fanns avsatt just för att svara har förmodligen också bidragit till bortfallet av informanter. Genom att arbetet blev förskjutet i tid till närmare terminsslut är troligen ännu ett skäl till att informanterna valt att inte besvara enkäten.

5.4 Analysens utgångspunkter

Inledningsvis har jag använt det sociokulturella perspektivet (Säljö 2014) för analys av enkäten. Detta eftersom jag finner den mest lämplig då det är hur pedagogerna talar om sin egen undervisning, som är syftet med undersökningen. Säljö menar att i ett sociokulturellt perspektiv betonas likheten mellan tänkande och kommunikation, men att vi bara kan studera vad människor säger, skriver eller gör, det är skillnad mellan det och vad vi tänker. Vi formulerar inte alltid det vi tänker i ord. Det går inte att vara säker på att det människor säger, är det de tänker eller gör. Däremot använder vi vårt tänkande när vi kommunicerar vi styrs av hur kommunikativa regler fungerar och vilka termer som skall användas i olika situationer. I ett sociokulturellt perspektiv sker tänkandet med hjälp av exempelvis språk, penna, böcker, men också med hjälp av ögon och händer. Analysen av studien kommer fokuseras på att det informanterna skrivit. Genom att undersöka det informanterna skriver kan jag se mönster och möjligheter, jag kan ta till mig nya kunskaper genom det de skriver. Genom att använda mina informanternas kunskap om hur de arbetar, Vygotsky kallar det proximal utvecklingszon, enligt Säljö, (2014), kan jag öka min egen förståelse och min egen kunskap kring undervisning för nyanlända. I det sociokulturella perspektivet används de kunskaper som man har, till att lösa problem och genom andra kan man utvidga sin förståelse och få nya kunskaper (Säljö 2014).

Fortsättningsvis i analysen har jag använt Perssons (1998) och Nilholms (2011) perspektiv. I analysen har jag valt att utgå från Perssons kategoriska och relationella perspektiv samt Nilholms dilemma perspektiv. Genom att använda perspektiven i analysen kan också en indelning av informanternas svar göras för att förtydliga hur de talar om den undervisningen som de bedriver och skulle önska bedriva.

5.6 Validitet

Studiens validitet, det vill säga studiens trovärdighet, bygger på att tillvägagångssättet som den genomfördes på kommer att presenteras på ett så noggrant sätt som möjligt, men det kommer ändå vara jag som forskare som tolkar resultatet. Kvale & Brinkman (2012) menar att man som forskare spelar djävulens advokat inför sina egna resultat. Vad gäller generaliserbarheten kommer studiens resultat gälla enbart för denna studie, eftersom underlaget av informanter är för litet. För att kunna generalisera en studies resultat krävs att en stor mängd informanter deltagit i studien enligt Byström (2011). För att reliabiliteten det vill säga hur bra instrumentet är att mäta det studien avser, skall bli så hög som möjligt har informanterna både fått en vinjett och enkätfrågor som har sitt ursprung i vinjetten. Genom att använda vinjett som metod får alla informanter samma bild av en elev att utgå från i sina enkätsvar.

5.7 Etiska övervägande

De etiska regler som Vetenskapsrådet (2011) har för vetenskapliga studier kommer att följas. Dessa sammanfattas nedan:

- **Informationskravet** – informanterna får information om att deltagandet är frivilligt, de kan avbryta sin medverkan i undersökningen när de vill. Syftet med undersökningen har också delgetts informanterna.
- **Samtyckeskravet** – om informanterna i en undersökning är under 15 år måste vårdnadshavare också godkänna medverkan i undersökningen. För denna undersökning fanns ingen informant under 15 år så detta krav kunde bortses ifrån.
- **Konfidentialitetskravet** – inga uppgifter som kan identifiera informanterna får framgå i undersökningen, de svar som samlats in förvaras utom räckhåll för någon utomstående och kommer att förstöras när examinationen av uppgiften är klar.
- **Nyttjandekravet** – de uppgifter som kommer fram i undersökningen får endast användas i denna undersökning och får inte sparas och användas i något annat sammanhang.

Det betyder att informanterna kommer att vara anonyma, de kan avbryta sin medverkan i studien när de vill och resultaten kommer bara att användas i denna studie. Efter studiens avslutning kommer allt material från informanterna att förstöras. I min studie kommer en av de etiska utmaningarna att få informanterna att svara så sanningsenligt som möjligt och samtidigt känna sig trygga med att de kommer att vara anonyma. För mig är detta också den viktigaste punkten av de vetenskapliga råd som finns för forskning. Om inte informanterna känner sig trygga med att förbli anonyma kommer också det att vara svårt att få informativa svar. Genom att genomföra samma enkätundersökning på två skolor hoppas jag skall bidra till att informanterna känner sig trygga med att få vara anonyma. I en mindre studie är identifieringsmöjligheterna större för den som läser om undersökningen.

Insamlingen av materialet skedde via dator och med mailkontakt, samtliga informanter har valt att maila sina svar på enkäten vilket gör att de inför mig inte är anonyma. Deras identitet skyddas på så sätt att jag klippt bort deras namn från utskrifterna och raderat deras mail. När examensarbetet är godkänt och enkätsvaren förlorat sitt värde kommer dessa att förvaras i ett låst skåp om någon skulle vilja ta del av mina resultat.

6 RESULTAT OCH ANALYS

Nedan presenteras resultatet från undersökningen där citat från informanterna illustrerar deras tal om sin egen undervisning för nyanlända. Resultatet kommer att delas upp i olika underrubriker utifrån syftets frågor; undervisning, ansvar, hinder & möjligheter och utvärdering. Efter varje underrubrik kommer en sammanfattande reflektion. I en del av citaten nämns Fatumo, som är den fiktiva personen i vinjetten, som F och svenska som andraspråk som SVA, dessa förkortningar används där de finns i citaten. För att förtydliga har jag skrivit modersmåls lärare/studiehandledare, dessa används ibland synonymt av informanterna.

6.1 Undervisning

Under denna rubrik kommer de resultat som framkommit i undervisning att presenteras även citat från informanterna används.

Först talar lärarna om hur deras undervisning för Fatumo planeras och deras tal om hur de tänker kring den undervisningen som ges. Några av informanterna vill se att det finns en förberedelseklass som kan introducera de nyanlända i svenska språket och i hur det fungerar i den svenska skolan.

”Förberedelseklass vore bra i början. Detta för att få en så bra introduktion som möjligt i svensk skola under en period.”

”Jag tänker med en gång att det kommer att bli svårt för henne. Hon kan inte svenska eller något annat språk som jag kan vilket gör det svårt att kommunicera”.

De menar att i en förberedelseklass kan den första språkträningen komma igång och de har enklare för att ge eleven material på den nivån där hon befinner sig.

”//att få en helt ny elev utan några kunskaper i språket, ställer så höga krav på mig att det är svårt att klara av, så den undervisning som bedrivs för övriga elever blir meningsfull även för Fatumo.

Informanterna eftersöker ett enkelt nybörjar material där Fatumo själv kan arbeta med, de menar att ibland kan hon delta i det som klassen gör men ofta måste det finnas ett enkelt material där hon kan sitta och arbeta självständigt.

”Hon använder sig av sva-material under svensklektionerna så är hon tämligen självgående”.

Svårigheten med att planera undervisningen för Fatumo ligger i att det finns ett stort antal elever i varje klass som också behöver en undervisning som ligger på deras nivå.

”Eftersom jag har 24 andra elever i klassen samtidigt som Fatumo, kan jag inte sitta bredvid henne.”

”Med en klass på 26 elever, försöker jag anpassa undervisningen men det är svårt.”

Genom att Fatumo inte har några skolkunskaper i sitt bagage behöver hon också lära sig hur man lär sig. Informanterna uppger att de inte har tid för den planering som egentligen krävs för att undervisningen för Fatumo skall bli optimal.

”Fatumo behöver någon som stöttar henne och gör den nya skolsituationen begriplig för henne”

”Jag kommer att ge henne en lättläst bok på svenska och en på somaliska”.

Några av informanterna vill att Fatumo skall ha tillgång till en dator eller I-Pad. Genom I-Pad eller dator kan eleverna få lyssna till de svenska språkljuden och både se orden, bild och ljud.

”// teoretiska moment tillför inte något den första tiden. Istället skulle hon vid dessa tillfällen arbeta självständigt med språkträning t.ex. på dator eller I-Pad”

Att använda sig av den moderna tekniken som finns ger möjligheter för att kunna individanpassa undervisningen bättre speciellt när undervisningstiden skall räcka till alla elever i klassen. Samtidigt påpekar någon av informanterna att:

”Det är viktigt att läraren har en bra planering för Fatumo, exempelvis om hon har tillgång till en dator eller I-Pad, så att hon inte blir sittande och planlöst letar efter något som hon inte ens vet vad det är”.

Genom att använda ”klassfaddrar” hoppas någon av informanterna att skapa ett socialt nätverk kring Fatumo.

”Som klassföreståndare skulle man kunna ”utbilda” sina elever till att bli faddrar för nyanlända elever. En väl fungerande fadderverksamhet skulle kunna påskynda flickans språkutveckling och delaktighet i samhället.”

Flera av informanterna talar om den sociala tryggheten som en faktor för att alla elever skall må bra.

”Har man elever som är snabbt färdiga med sina uppgifter, kan man be dem visa bilder på lätta ord och ljuda ihop med Fatumo // Det som är bra med det är att hon direkt får kontakt med några i klassen också.”

Modersmål och studiehandledning på modersmål för att stärka upp Fatumos förståelse i svenska språket önskar sig flera av informanterna.

Genom studiehandledning på somaliska kan Fatumo förberedas inför kommande lektionsinnehåll finns det ingen studiehandledare på modersmålet rekommenderas inläsningstjänst studiehandledning.

”Undervisningen bygger i den bästa av världar på en kartläggning av F ämneskunskaper på sitt modersmål. Här behöver ämnesläraren och studiehandledaren/modersmålsläraren samarbeta”.

6.1.1 Sammanfattande reflektioner

Flera av informanterna menar att de kommer att låta Fatumo sitta och arbeta själv med hjälp av böcker eller digitala hjälpmedel. I det sociokulturella perspektivet är samspelet mellan den som skall lära sig och den som lär ut den drivande och grundläggande faktorn, denna saknas, när eleven blir lämnad själv med uppgifter. Det är genom interaktion med andra som man utvecklar kunskaper och färdigheter enligt det sociokulturella perspektivet (Hammarberg, 2004, Säljö, 2014).

Samtidigt är informanterna medvetna om att nyanlända som Fatumo behöver få klassplaceras med jämnåriga och samtliga på pekar vikten av att få en social tillhörighet och en gemenskap med andra för att kunna tillgodogöra sig kunskaper. Här kan man tolka resultatet med Nilholms (2011) dilemma perspektiv att å ena sidan vet informanterna vad som eleverna behöver för att lära sig på bästa sätt å andra sidan känner de att de inte har kunskaper, tid eller ges möjligheter att kunna ge alla elever det.

6.2 Ansvar

Under denna rubrik kommer de resultat som framkommit under utvärdering att presenteras även citat från informanterna används.

Det övergripande ansvaret för alla elevers undervisning även nyanländas har rektor. Det är dennes uppgift att se till att det finns tillräckligt många lärare i svenska som andraspråk och modersmåslärare/studiehandledare.

”När det gäller all undervisning är det yttersta ansvaret rektorns”.
”Jag anser att ledningen har det absolut största ansvaret för undervisningen i det svenska språket // Jag skulle vilja se fler pedagoger bland SVA-undervisningen.”

För undervisningen av nyanlända är det samtliga lärares ansvar menar några av informanterna.

”Alla lärare är svensklärare”.
Några anser att det är främst svenska som andraspråkläraren som har det största ansvaret.

”Alla lärare har ett gemensamt ansvar för denna fråga men naturligtvis är det viktigt att F. undervisas av behörig SVA-lärare.”

Vikten av att nyanlända får lära sig de ämnesord som tillhör respektive ämne framgår också. Genom genrepedagogik kan nyanlända få en bra start i varje ämne framhålls av några informanter

”Det är vår skyldighet att eleverna får förståelse för olika ämnes genrer.”

Samarbete mellan svenska som andraspråklärare, modersmåslärare/studiehandledare och övriga lärare framhålls som viktigt.

”Det är viktigt att rektor anställer personer med rätt kompetens för de nyanlända”.

Den kompetens som efterfrågas av informanterna är hur man undervisar analfabeter, de elever som kommer till år 7-9 och inte har någon skolbakgrund eller har en begränsad skolbakgrund behöver oftast både lära sig hur man lär sig och lära sig på ett nytt språk.

”Jag har inga kunskaper i hur man undervisar analfabeter och behöver få kompetensutveckling i det”.
”Jag känner att min kompetens inte alltid räcker till”.

Eleverna har ingen bakgrundskunskap i hur språkinläring går till och kan inte ta hjälp av lexikon. Även hur man arbetar med traumatiserade elever tas upp som en kompetenshöjande åtgärd. Alla informanterna i studien efterfrågar mer kompetensutveckling på området och även att de behöver få tid att läsa in sig på ny forskning.

”Min egen kompetens är begränsad, samtidigt kan man göra mycket med ett öppet sinne och bra bemötande”.

Några av informanterna behöver få kompetensutveckling i hur de skall använda det nya kartläggningmaterialet från Skolverket.

”Jag förväntar mig mycket av skolverkets nya kartläggningmaterial, men behöver får kunskap i hur jag skall använda det.”

6.2.2 Sammanfattande reflektioner

I det sociokulturella perspektivet (Hammarberg, 2004, Säljö 2014) tänker man att människor genom interaktion med andra utvecklar kunskaper och färdigheter. Genom att samarbeta med exempelvis modersmåslärare och SVA-lärare vill informanterna utnyttja de kunskaper som dessa professioner innehar och som kan hjälpa informanterna i deras planering av sin undervisning för nyanlända.

De flesta informanterna menar att det är rektor som har det största ansvaret vad gäller utbildning för nyanlända. Det är rektor som anställer de som arbetar i skolan och att de som anställs har rätt kvalifikationer ses som en viktig faktor för att eleverna skall få en bra undervisning. Här framkommer Perssons (1998) kategoriska perspektiv och det relationella perspektivet. Det vill säga att informanterna lägger huvudansvaret på rektor, som de anser har det största ansvaret för vem som anställs. De lägger också en stor del av ansvaret för undervisningen på SVA-läraren och modersmåsläraren/studiehandledaren. I det kategoriska perspektivet läggs orsakerna till behovet av stöd på individen, i detta fall är det elevens språk som gör att behovet av anpassad undervisning behövs.

Persson (1998) beskriver ett kategoriskt perspektiv på undervisning som att den är ämnesspecifikt undervisningscentrerad, att den hjälp som de skall ges till eleverna är direkt relaterad till deras svårigheter. De svårigheter som eleverna visar är bundna till individen och det är någon annan exempelvis speciallärare eller elevvårdspersonal som har ansvaret för eleven. I denna undersökning är denna ”någon annan” svenska som andraspråksläraren och modersmåsläraren/studiehandledaren. Samtidigt påtalar lärarna sitt eget ansvar tillsammans med sina kollegor.

Alla lärare har ansvar för undervisningen av nyanlända. Både som ämneslärare och som svensklärare. Skolverket (2011) betonar att alla lärare är svensklärare. Samt att det är rektors ansvar att undervisningen fungerar för alla elever. I det relationella perspektivet utgörs huvudansvaret för elever som behöver stöd på att läraren kan anpassa sin undervisning efter elevens behov och all personal kring eleven också har ansvaret för att undervisningen fungerar.

6.3 Hinder och Möjligheter

Under denna rubrik kommer de resultat som framkommit under hinder och möjligheter att presenteras även citat från informanterna används.

För att utveckla undervisningen för nyanlända behövs tillgång på alternativa verktyg exempelvis appar, och datorprogram samt egna datorer eller I-Pads till eleverna. Via datorn finns en talsyntes som kan läsa upp frågorna på somaliska och sedan kan hon använda en dikteringsfunktion som översätter från somaliska till svenska.

”Alternativa verktyg med bra programvara/appar skulle vara toppen”.

”En dator så hon kan få lyssna till språkljuden”

”Jag vill använda mig av talsyntes som läser upp frågorna på somaliska, även dikteringsfunktion som översätter hennes svar kan användas”.

Ett anpassat material som är lättillgängligt för både elever och lärare. Genom att använda bilder och ge eleverna en ordbank av de viktigaste orden för området/ämnet kommer de nyanlända att förstå bättre.

”Mer material, som skall finnas på ett ställe där jag kan hämta det jag behöver”.
”Det skall finnas en enorm bildbank att ha tillgång till, så alla elever har möjlighet att förstå lättare”.

Ett bra samarbete mellan de olika personerna runtomkring eleven är en förutsättning för att undervisningen skall fungera och det behöver utvecklas.

”I den bästa av världar samarbetar jag med modersmåslärare och studiehandledare”.
”Jag samarbetar med studiehandledare/modersmåslärare”.
”Jag måste samarbeta med SVA-läraren.”

Alla lärare behöver förstå att de är viktiga för de nyanländas lärande oavsett vilket ämne de undervisar i.

”Eleverna behöver få undervisning om alla specifika ord i alla ämnen, genrepdagagogik tror jag det heter”.

Undervisningen för alla elever även de nyanlända behöver ligga på en nivå som är något över elevens förmåga, en för låg förväntning på eleven skapar ingen utveckling och ligger nivån på lärandet för högt i förhållande till elevens förmåga blir undervisningen meningslös och obegriplig.

”De måste verkligen lära sig att förstå nya ord och uttryck ljuda och läsa med flyt, innan de går vidare, annars blir läsningen för hackig för att hen skall förstå”.

Det kostar pengar att utbilda fler svenska som andraspråkslärare, skolkuratorer, modersmåslärare/studiehandledare, samt kompetenshöja alla nuvarande lärares kunskaper i hur man arbetar med nyanlända för att ge dem en bra skolgång.

”Det är en utmaning för skolledare, politiker och övriga som håller i pengarna att inse att vi måste satsa på de nyanlända från början för att inte skapa ett utanförskap”.

Att inrätta så kallade förberedelseklasser ses som en möjlighet att introducera nyanlända elever i svenska skolan.

”Jag tror att ett bra sätt är att ta emot eleverna i ”förberedelseklass” under en kortare period”.

Några av informanterna påpekar att det är bra med förberedelseklasser men att eleverna också behöver ha en social samvaro med ”svenska” elever. Det är en förutsättning för integrationen att de nyanlända eleverna får kompisar och en klasstillhörighet.

”Redan från början kan eleverna följa med sin klass på idrottslektionerna, bildlektionerna och kanske hemkunskap”.

Några andra tycker att det kan vara fördande med förberedelseklass och förordar istället mer resurser till den ordinarie undervisningen och ett ökat samarbete mellan lärare.

”Jag är inte för förberedelseklasser, tror inte på steget från förberedelseklass till ordinarie undervisning. Är rädd att det på sikt kan leda till exkludering (i samhället), utanförskap och otrygghet.”

Nivågrupperingar av eleverna är ett annat förslag som ges, eleverna skall testas för att hamna i ”rätt” grupp och sedan skall max 6 elever finnas i varje grupp, detta gör att läraren kan undervisa varje grupp på ett mycket mer tillfredställande sätt.

”Grupperna består av högst 6 elever, så läraren hinner med dem.”

En av utmaningarna som några av informanterna nämner är samarbetet med föräldrarna, de kommer ofta inte på föräldramöten och förstår inte hur det svenska skolsystemet fungerar.

”Vi behöver samarbeta med föräldrarna i större utsträckning, de måste förstå hur det svenska skolsystemet fungerar för att kunna stötta sina barn”. // ”En utbildning av både föräldrar och elever där de får lära sig dels hur det svenska skolsystemet ser ut och fungerar men också en viss samhällsinformation, vilka förväntningar har skolan och samhället på föräldrarna och på eleverna”.

Någon av informanterna påpekar att det är viktigt att de eleverna som varit en tid i Sverige också får undervisning i svenska som andraspråk, idag är det alldeles för lite tid som ges till dessa elever. De resurser som finns att tillgå idag räcker inte till.

”Flera elever har kommit i kläm, de skulle behöva SVA-undervisning men de resurserna räcker inte till.”

6.3.3 Sammanfattande reflektioner

I analysen av denna fråga använder jag mig av Nilholms dilemma perspektiv. Det som blir ett centralt dilemma i vårt skolsystem är att alla elever har rätt till att få samma utbildning samtidigt måste skolan anpassas till att alla elever är olika (Nilholm, 2011). För utmaningen som informanterna talar om är att kunna ge Fatumo den utbildning som hon har rätt till, samtidigt som hennes tidigare erfarenheter av skolan och hennes kunskaper är begränsade. Att undervisningen i början skall vara i en förberedelseklass där hon kan ges de grundläggande kunskaperna som hon behöver för att gå vidare in i ”vanlig” klass.

Haug (1998) demokratiska deltagarperspektiv där alla barn har rätt att få vara en del av den ordinarie verksamheten kan diskuteras när det gäller förslaget att nivågruppera eleverna och även vad gäller svenska som andraspråksundervisning som informanterna hänvisar till samt förberedelseklasser.

Flera av informanterna uttrycker att de vill använda datorer och I-pads i sin undervisning av nyanlända, detta är ett uttryck för ett kompensatoriska perspektiv. Genom att använda tekniska hjälpmedel kan de nyanlända sitta med på lektionerna och arbeta självständigt utifrån de uppgifter som lärarna ger dem. De tekniska hjälpmedlen får kompensera det faktum att läraren inte hinner med/räcker till att ge undervisning på rätt nivå till eleven.

Resurserna i skolan menar några av informanterna räcker inte till, till alla som behöver dem. Bristen på behöriga svenska som andraspråkslärare är ett problem som Skolverket (2015) även tar upp på sin hemsida.

6.4 Utvärdering

Under denna rubrik kommer de resultat som framkommit under utvärdering att presenteras även citat från informanterna används. Den utvärdering som menas är hur informanterna talar om Fatumos kunskapsutveckling och hur de utvärderar att hon nått/inte nått kunskapskraven.

Genom att samarbeta med modersmåls lärare och studiehandledare kan informanterna få reda på om Fatumo förstår deras undervisning.

”Det vore önskvärt med en studiehandledare som man får schemalagd tid med. För övrigt får man försöka ta enskild tid med henne och kommunicera efter bästa förmåga”.

Genom att använda sitt kroppsspråk och bilder kan de också förenkla kommunikationen. För de som kommer helt nyanlända till klassundervisningen utgår några av informanterna att de nyanlända inte kommer att kunna förstå allt det som händer där.

”Om nu Fatumo är så nyanländ som det står, utgår jag från att hon inte förstår min undervisning”.

Genom täta kontakter på lektionerna och repetera det som skall göras hoppas några av informanterna att lektionerna ändå blir meningsfulla.

”För att veta om F förstår min undervisning, kan jag gå till henne direkt efter jag haft en genomgång för att ta allt en gång till med henne”.

De efterlyser mer tid för varje elev i klassrummet och detta gäller inte bara nyanlända utan tid för de elever som behöver extra stöd saknas ofta.

”Med 26 elever i klassen önskar jag att jag skulle hinna stanna hos F så jag är helt säker på att hon förstår det hon skall göra, men ofta är det många som behöver min hjälp så tiden för varje elev blir minimal”.

För samtliga informanter gäller täta kontakter under ett lektionspass med Fatumo så de ser att hon följer med.

”Går till hennes bänk ofta och kollar läget”.

Svenska som andraspråkskunskapskrav utgår ifrån att eleven varit i Sverige och startat sin skolgång här sedan år 1, vilket innebär att det är svårt för nyanlända att nå de kunskapskrav som ställs.

”Det finns inte på kartan att hon skall nå några av kunskapskraven som är för år 9”.

Genom samarbete med modersmåls läraren och/eller studiehandledaren kan Fatumos kunskaper kartläggas och man kan se hur de utvecklas över tid.

”Jag samarbetar med studiehandledaren/modersmåls läraren och försöker kartlägga hur hennes kunskaper utvecklas över tid.”

Informanterna använder tester både egengjorda och hämtade från olika böcker för att klarlägga var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling.

”Genom tester i form av skrivningar, men även muntligt”.

Efterfrågan på ett bra kartläggningsmaterial efterfrågas och det uttrycks en stor tilltro till det nya kartläggningsmaterialet som Skolverket tar fram. Svenska som andraspråksläraren ses också som en tillgång för att kartlägga de nyanländas kunskaper.

6.4.1 Sammanfattande reflektioner

I det sociokulturella perspektivet ses mötet mellan elev och lärare som centralt vad gäller att forma förmågor, ämneskunskaper och elevernas identitet (Gibbons 2010). När det gäller hur informanterna kan se hur Fatumo kunskaperskulle kunna utvecklas vill de samarbeta med modersmåls lärare/studiehandledare för att med hjälp av Fatumos eget modersmål bidra till hennes utveckling. Informanterna är angelägna om att Fatumo skall förstå deras undervisning men inser att det är svårt att klara det på egen hand utan ett gemensamt språk. Relationen mellan lärare och elev framhålls som en viktig faktor för att tillsammans arbeta mot kunskapskraven, en ömsesidig dimension (Håkansson & Sundberg, 2012).

De svårigheter som Informanterna talar om kan knytas till det relationella perspektivet eftersom svårigheterna uppstår i mötet mellan de krav som skolan ställer kontra det faktum att Fatumo aldrig har gått i skolan tidigare. I sin bedömning av elevernas kunskaper måste läraren hålla sig till de kunskapskrav som skolverket har satt upp för varje ämne, oavsett elevernas bakgrund.

7 DISKUSSION

Nedan följer en diskussion om metod, resultat, om specialpedagogiska konsekvenser samt en reflektion.

7.1 Metod diskussion

Mina funderingar kring metodval har även innefattat en kvantitativ studie med enkätutskick till ett stort antal pedagoger och då få en större möjlighet att kunna generalisera resultatet (Byström, 2011), men på grund av tidsbrist kommer en sådan undersökning inta att vara möjlig i dagsläget. Även intervju hade kunnat vara en möjlig metod men även här finns tiden med som en faktor. Med hjälp av intervju hade jag eventuellt kunnat nå djupare in i informanternas åsikter kring sin undervisning (Kvale & Birkmann, 2009).

Resultatet av denna undersökning skulle kunna vara annorlunda om fler av informanterna valt att svara på enkäten, underlaget hade blivit större och svaren fler. För de resultat som kommit studien till handa har några av informanterna svarat mycket utförligt på varje fråga och för andra har svaren varit mycket korta. Även detta spelar roll för hur informanternas tal skall tolkas. Om studiens enkät hade genomförts på det sättet som intentionen varit från början kanske resultatet både blivit att fler besvarat enkäten och att svaren blivit mer utförligare. Genom att inte bara använda det sociokulturella perspektivet vid analysen av resultatet har svaren tolkats genom fler perspektiv. Fördelen med detta är att analysen blir något bredare med fler perspektiv än enbart det sociokulturella perspektivet.

Genom att informanterna skrivit ner sina svar kan svarens omfattning bero på hur bekväm informanten är med att skriva. Vid en intervju där informanten berättat om sitt arbete och intervjuaren kan ställa följdfrågor kan man förmoda att svaren blir i längre och mer information kommer fram. Om observation hade används kunde också resultatet blivit annorlunda.

Fördelarna med att informanterna skrivit ner sina svar har varit att det har varit väldigt lätt för mig att bearbeta resultatet och kategorisera in svaren till de olika underrubrikerna.

7.2 Resultatdiskussion

Nedan följer en resultatdiskussion baserad på de resultat som studien gett, indelad efter tidigare rubriker.

7.2.1 Undervisning

Det är intressant att informanterna har så många goda idéer kring hur de skall ordna främst den sociala kontakten mellan Fatumo och de andra eleverna i klassen. Integration handlar inte bara om att fysiskt befinna sig i klassrummet utan också få vara en del av gemenskapen. Maler (2007) och Zufiaurres (2006) forskning visar hur viktigt gemenskapen med andra är för att eleverna lyckas i skolan.

Flera av informanterna talar om vikten av modersmåslärare/studiehandledare för att nyanlända elever snabbt skall lära sig både hur skolan fungerar men även att få hjälp med att förstå lektionsinnehållet.

Scheppegrell (2012) tar upp vikten av att alla elever får lära sig både det akademiska språk som hör till skolan men också vardagsspråket och hur det skiljer sig åt. Min erfarenhet är att de eleverna med ”vanliga” språk exempelvis arabiska, är det ganska lätt för skolorna att få tillgång till både modersmåslärare och studiehandledare. Däremot i de språk som är mindre vanligt förekommande är svårigheten med att få någon modersmåslärare/studiehandledare stor. Vilket medför att det är en stor skillnad i vilka elever som får respektive inte får modersmål/studiehandledning. Det är inte elevens behov som styr rätten till denna, utan tillgången. Alla elevers lika rätt till stöd och likvärdig skola är svår för vissa skolor att uppnå (Skolverket, 2014). Främst de mindre skolorna saknar modersmålsundervisning och studiehandledning för alla elever som behöver det. Extra intressant är att i den undersökta kommunen saknas modersmåslärare/studiehandledare i flera språk däribland somaliska, vilket gör att samarbete med modersmåslärare/studiehandledare i flera fall är omöjligt för informanterna.

Det jag märker saknas i undervisningen är de fem dimensionerna för en god undervisning (Håkansson & Sundberg, 2013), eleven får sitta till stor del själv med att lösa uppgifter. Hen har inte mycket till interaktion med sin lärare och kan inte heller på grund av språket diskutera uppgifterna.

För de flesta av informanterna uppger de att det är svårt att hinna med att planera och genomföra en undervisning som ligger på rätt nivå för nyanlända som Fatumo. Genom det nya kartläggningmaterialet från Skolverket (2015a) önskar jag att det blir enklare att ge alla nyanlända undervisning på ”rätt” nivå. Det är dock inte bara det som är problem för informanterna utan även att de känner att de inte hinner med att planera undervisningen. Det hjälper inte att veta elevernas kunskapsnivå om det inte finns tid att planera så undervisningen utgår ifrån rätt nivå. Lärarnas arbetsbörda är problematisk och det finns skäl att fortsätta diskussionen, dock inte här.

7.2.2 Ansvar

När jag börjar läsa informanternas svar tycker jag att de till stor del lägger ansvaret för undervisningen i händerna på rektor och modersmåslärare/studiehandledare samt på SVA-läraren, men när jag läst och läst igen kommer en annan bild fram. Informanterna talar om sitt eget ansvar för att undervisningen skall bli så bra som möjligt och de önskar att samarbeta med både modersmåslärare/studiehandledare och SVA-lärare. När det gäller vilket material som de kan använda anser de att de behöver de få hjälp av främst SVA-lärare eftersom de anser att det är hen som har den kompetensen att ta fram ett bra fungerande material. Vikten av modersmåslärare och studiehandledare belyses av Tomas & Collier (1997) och Skolverket (2015), liksom vikten av svenska som andraspråkslärare (Skolverket, 2015b). Här kan modersmåsläraren/studiehandledaren bli en del av den stödjande och ömsesidiga dimensionen (Håkansson & Sundberg, 2013) och genom det gemensamma språket får läraren ta del av elevens tankar så att de tillsammans kan diskutera både undervisningen och lärandeuppgifterna.

Jag kan även läsa in ett stort behov av kompetensutveckling hos informanterna de vill lära sig mer om hur de skall undervisa nyanlända. Deras tal om tidsbrist gör det svårt att få till tid både för att samarbeta med övriga lärare men också för att kompetensutveckla sig själva, även Skolverket (2015b) och Hyltenstam (2010) beskriver vikten av att eleverna får kompetenta lärare i svenska som andraspråk. Frågan kan ställas om inte just samarbete mellan de olika lärarna kan bidra till att det frigörs tid för exempelvis kompetensutveckling. Genom att samarbeta och ta fram ett bra material som gynnar nyanländas lärande behöver inte varje lärare sitta på sin egen kammare och försöka ta fram ett eget material.

7.2.3 Hinder och möjligheter

Det finns en ekonomisk aspekt av utmaningarna i skolan inte bara för de nyanlända eleverna utan för elever i stort. Det är inte bara pengar utan också andra resurser som är utmanande för kommunerna att klara av; bristen på kompetenta modersmåslärare/studiehandledare, utbildade svenska som andraspråkslärare, speciallärare/specialpedagoger, elevassistenter, alternativa kommunikationsredskap och tillgång på lämpliga lokaler. Folke (2015) och Juvonen (2015) beskriver precis som informanterna att lärarna behöver tid, kompetensutveckling, personella och materiella resurser.

De möjligheterna som nämns av informanterna tycker jag gör att det finns en positiv attityd till nyanlända elever, de talar om vad de behöver för att ge en bra undervisning. Informanterna är medvetna om svårigheterna för eleverna, deras eget behov av kompetensutveckling samtidigt som deras positiva inställning hjälper dem att se till elevens bästa.

Axelsson (2014) belyser hur viktigt det är att nyanlända elever får undervisning både i ämnena och i det nya språket, men också vikten av att nyanlända som saknar läs- och skrivkunskaper i sitt modersmål får möjlighet att även lära sig det. Jag tycker det är intressant att utgå ifrån att modersmålet är viktigt, men har vi tid, möjligheter och resurser för att lära de nyanlända som inte behärskar sitt eget modersmåls läs- och skrivkunskaper att även lära sig detta?

När det gäller förberedelseklassens vara eller icke vara beskriver Folke (2015) hur eleverna själv upplever sin omställning från förberedelseklass till ordinarie klass. Det eleverna påtalar är att omställningen var betydligt svårare än vad de själva trodde och att de inte fick den stöttningen som de behövde. Kanske hade det varit bättre att alla elever fick det stödet de behöver inom ramen för den ordinarie undervisningen?

Intressant är att en informant tar upp föräldrarnas roll och vikten av att föräldrarna lär sig om svenska skolan. Detta har även Bunar (2015b) tagit upp i sin studie och belyser svårigheterna för nyanländas föräldrar både vad gäller kunskap om hur svenska skolsystemet fungerar och vilka krav som skolan ställer på dem som föräldrar. Informantens förslag om en utbildning i hur svenska skolan fungerar för alla nyanlända familjer skulle kunna ge positiva effekter på nyanlända elevers resultat, men också en länk till ett socialt nätverk, där familjerna skapar nya relationer som kan göra dem starka i sin föräldraroll när de vet vad det svenska samhället förväntar sig av dem.

7.2.4 Utvärdering

Torpsten (2010) beskriver kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk som ”för lika” jag önskar att det fanns ett annat system för att betygsätta nyanlända på.

Att utgå ifrån en kursplan som är skriven för att eleven börjat i svensk skola är ett tycker jag är ett cyniskt sätt att bedöma elevens kunskap på. Istället borde eleven bedömas i hur långt den kommit individuellt. Även om läraren skriver ett omdöme om betyg inte kan sättas, där elevens kunskapsutveckling beskrivs är det långt ifrån ett betyg. Det är bra att skolverket nu gör ett material som kan användas för att kartlägga elevens tidigare kunskaper. Tyvärr är det med det materialet som med mycket annat, det kommer att ta mycket tid för att genomföra detta. Tid som lärarna i dag anser vara en bristvara.

Hammarberg (2004) beskriver kommunikativ kompetens, där talet är en viktig del för den språkliga kompetensen. Någon av informanterna påtalat vikten inte bara av skriftliga tester utan också muntliga. För många elever, inte bara nyanlända, är möjligheten att få göra muntliga tester och/eller komplettera muntligt en betydelsefull faktor för att kunna berätta vad de kan.

Haug (1998) demokratiska deltagarperspektiv där han menar att alla barn har rätt att slippa pekats ut, kan diskuteras när det gäller kursplanen i svenska skolan. Eleverna sitter med på lektionerna med en undervisning som många gånger ligger över deras förmåga, visst är de med fysiskt, men de deltar inte.

7.3 Specialpedagogiska konsekvenser

Nedan kommer några specialpedagogiska konsekvenser beskrivas. För de nyanlända som kommer utan skolbakgrund ser konsekvenserna delvis annorlunda ut än för de nyanlända som har med sig flera år av tidigare skolgång. De specialpedagogiska konsekvenserna för eleverna om man ser till Hyltenstams (2010) forskning och de svar som informanterna ger i form av exempelvis tidsbrist kan bli att nyanlända inte får undervisning i hur de svenska språkljuden låter, hur meningar byggs och det svenska språkets grammatik. De elever som inte har någon tidigare skolgång har inga tidigare referenser till hur språk byggs, medan de elever som har en god skolbakgrund kan blanda in sina modersmålsspråkregler med de svenska. Undervisas eleven av en lärare som inte har kompetens i hur en andraspråksinläring fungerar kan läraren blanda ihop om eleven behöver särskilt stöd för sin kunskapsutveckling eller om stödet kan ges inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Endast 28 % av de nyanlända eleverna når kunskapskraven så de är behöriga att söka ett gymnasieprogram efter avslutad grundskola. Detta ger konsekvenser dels för eleven själv som behöver flera år för att läsa in grundskolan dels för gymnasieskolan som behöver ordna platser på Introduktionsprogrammet mot språk. Hyltenstam (2010) och Myndighet för Skolutveckling (2004) menar att det tar 2-3 år att lära sig en baskommunikation i ett nytt språk, men att det tar mellan 2-8 år att lära sig skolspråket. Tiden det tar att lära sig både en baskommunikation och skolspråket beror på flera faktorer som språkgrupp, skolbakgrund, ålder när man kom till Sverige spelar också in eftersom skolspråket blir mer och mer avancerat ju äldre eleverna är. Den mest gynnsamma ålder för att lära sig ett skolspråk är mellan 8 och 11 år, då har man en baskunskap i sitt eget språk och det man skall lära sig är inte så avancerat. Bristen på både modersmåls lärare/studiehandledare, svenska som andraspråkslärare och tiden för ämneslärare att hinna förklara både det som skall ske på lektionerna och på vad som förväntas av eleven gör att det är svårt att veta om det är elevens brister i det svenska språket eller om det finns andra svårigheter som gör att eleven inte når kunskapskraven.

Många anlända elevers svårigheter att ta till sig undervisningen brukar förklaras med att det är brist i svenska språket som är orsaken och det utreds inte vad svårigheterna faktiskt beror på (Hyltenstam 2010).

De nyanlända elevernas kunskaper behöver kartläggas ordentligt för de skall få det stöd som de har rätt till. Kartläggningsmaterialet som Skolverket ger ut 2016 är en av de stödåtgärder som de nyanlända eleverna gagnas av. Genom att göra en ordentlig kartläggning av elevens tidigare kunskaper kan rätt nivå på undervisningen ges. Dessutom behöver det finnas tid för någon att göra kartläggningen som kommer att vara tidskrävande.

Konsekvenserna för de nyanlända eleverna som läser samma ämnen med samma kunskapskrav som de elever som gått hela eller en större del av sin skolgång i Sverige blir att de inte bara skall lära sig ett nytt språk utan de måste också skyndsamt lära sig allt det som krävs för att nå kunskapskraven i alla ämnen. Risken för eleven om den inte får det stöd som den behöver av både modersmållärare/studiehandledare, ämneslärare och svenska som andraspråkslärare är att den inte finner någon mening i att studera, Gibbons (2010) kallar det frustrationszon då kraven är för höga och stöttningen är låg.

För de elever med ett modersmål som är mindre vanligt är även brist på modersmållärare/studiehandledare ett problem, för de eleverna behöver mer stöd i sin kunskapsinhämtning av ämneslärare och svenska som andraspråkslärare. Det vilar ett stort ansvar på rektor att vara medveten om vilka resurser som behövs för att ge nyanlända den utbildning som de har rätt till. Om eleven inte får en bra start på sin skolgång i Sverige och lär sig språket från grunden kommer det att behövas specialpedagogiska resurser för att eleverna skall nå kunskapskraven.

7.4 Reflektioner

Skolverket (2011) betonar att alla elever har rätt till undervisning i alla grundskolans ämnen, jag tycker att det är en bra ambition men då måste också skolorna få de resurser som krävs för att eleverna skall klara av det. En elev som kommer i år 8 eller år 9 har ett eller två år på sig att läsa in hela den kunskapsmängden som de elever som gått i svenska skolan i 8 eller 9 år. Även om eleven har goda skolkunskaper från hemlandet är det inte säkert att dessa överensstämmer med de krav som svenska skolan ställer. Även de elever som aldrig tidigare har gått i skolan har samma krav på sig. Jag kan tycka att det är orimliga krav som ställs om inte eleverna och lärarna får rätt förutsättningar för att klara uppdraget.

När SKL Sveriges kommuner & Landsting (www.skolvärlden.se 2015-10-29 13:54) går ut och ber att skolorna skall sänka kraven för vem som får undervisa nyanlända, funderar jag på hur de tänker, dessa elever behöver ha erfarna lärare med stor kunskap i hur man lär sig på ett andraspråk och specialpedagogiska resurser för att förstå om de svårigheter eleven har ”enbart” beror på det svenska språket eller om det är andra faktorer som ligger bakom. De nyanlända har samma krav på sig som alla andra elever att uppfylla kunskapskraven för att få betyg.

Resurserna för nyanlända och resurser för elever i behov av stöd konkurrerar i dag, när skolorna inte har råd att anställa de speciallärare/specialpedagoger som behövs, grupper av elever ställs mot varandra och inte ens de med störst behov av stöd får det.

I storstadsregioner med flera olika grundskolor både privata och kommunala är segregationen stor, de som har bäst möjlighet att välja skola är ofta etnisk svenska och tillhör en mellan- eller hög socialgrupp i samhället. Det innebär att de med lägst socialgrupp och minsta möjligheter att utnyttja det fria skolvalet inte alltid får tillgång till en bra skolgång.

De problem som skolorna oftast brottas med är resurser, det är en rättvisefråga att alla elever skall få det stöd och den utbildning som de har rätt till. En skola för alla betyder inte bara att alla barn har rätt till att gå i skolan det betyder också att alla barn har rätt till de resurser de behöver för att nå de kunskapskraven som skolverket slagit fast är minimikraven för elever i den svenska skolan. Då handlar det om att skjuta till de pengar som behövs för att skolan skall fungera för alla elever, det finns ingen rektor, lärare eller elev som inte vill lyckas i sitt arbete, men tyvärr är verkligheten för många av dessa grupper att de ständigt brottas med att de inte lyckas. Det är en samhällsekonomisk katastrof att vi har en skola där enbart 26 % av de nyanlända eleverna får lyckas i grundskolan.

Skolan/undervisningen behöver vara meningsfull, begriplig och hanterbar. Många av våra elever sitter med på lektionerna utan att förstå. Många av deras lärare är medvetna om denna brist både hos dem själva som lärare med otillräcklig kunskap och/eller otillräckligt med tid för att ta fram bra material för att undervisningen skall passa alla deras elever. Här handlar det inte bara om nyanländas utbildning som det finns stora brister i, utan det gäller alla elever, alla elever behöver förstå undervisningen. Många föräldrar behöver hjälp med att stötta sina barns skolgång och lära sig hur skolan fungerar, vad som krävs av både elev och föräldrar. Det är bra att Skolverket lyfter frågan om skolgång för nyanlända och det är positivt att det forskas på området. Nu behövs det bara att skolorna får de resurser i form av personer, kompetensutveckling och rimligt med tid för att klara sina uppgifter.

7.5 Intressanta fortsatta studier

En intressant studie som skulle kunna göras är att undersöka nyanländas åtgärdsprogram och vilka åtgärder som föreslås och jämföra med vilka åtgärder som verkligen görs. Tillsammans med en studie där nyanlända själva får berätta vilka åtgärder de tror skulle gynna deras kunskapsutveckling. Åtgärdsprogram skall upprättas tillsammans med elev och vårdnadshavare, men här tror jag att det kan brista i samarbetet med både elev och vårdnadshavare. I ett längre perspektiv när kartläggningmaterialet från Skolverket använts en period, vore det intressant att också se om åtgärderna som kommer fram i nyanländas åtgärdsprogram förändras.

1 REFERENSLISTA

- Axelsson, M. (2015). Nyanländas möte med skolas ämnen i ett språkdidaktiskt perspektiv. (s.81-138). I N. Bunar. (red.) *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Axelsson, T. (2014) *Barn och ungas utbildning i ett segregerat samhälle. Mångfald och migration i valfrihetens skola*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 2014.
- Bouakaz, L. & Bunar, N. (2015). Diagnos: Nyanländ. (s.263-290)). I N. Bunar. (red.) *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bunar, N. (2015a). Inledning (s.9-36)). I N. Bunar. (red.) *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bunar, N. (2015b). Det osynliggjorda föräldraskapets nätverk, länkar och broar.(s.214-262). I N. Bunar. (red.) *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Byström, J. & Byström, J. (2011). *Grundkurs i statistik*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Cummins, J. (1996). *Negotiating Identities: Education for Empowerment in a Diverse Society*: Ontario: California Association for Bilingual Education.
- Elmroth, E. (2006). Monokulturella studier av multikulturella elever. Att mäta och förklara skolresultat. *Pedagogisk forskning i Sverige* 11(3), 177-194).
- Folke. Nilsson, J. (2015). Från inkluderande exkludering till exkluderande inkludering? (s.37-80).). I N. Bunar. (red.) *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Fridlund, L. (2011). *Interkulturell undervisning – ett pedagogiskt dilemma. Talet om undervisning i svenska som andraspråk och i förberedelseklasser* Göteborgs universitet.
- Gibbons, P. (2010). *Stärk språket, stärk lärandet. Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.
- Hammarberg, B. (2004). Teoretiska ramar för andraspråksforskning. (s. 25-78). I K. Hyltenstam & I. Lindberg. (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Haug, P. (1998). *Pedagogiska dilemman: Specialundervisning*. Stockholm: Liber
- Hyltenstam, K. (2010). Läs- och skrivsvårigheter hos tvåspråkiga, (s. 305-334). I B. Eriksson. (red.). *Utredningar av läs- och skrivsvårigheter*. Lund: Studentlitteratur.

- Håkansson, J. & Sundberg, D. *Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Jergeby, U. (2007). *Att bedöma en situation – Tillämpning av vinjettmetoden*. Stockholm: Socialstyrelsen, Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete.
- Juvonen, P. (2015). Lärarröster om direktplacering av nyanlända elever. (s. 139-139). I N. Bunar. (red.) *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Kanno, Y. (2004). Sending mixed messages: language minority education at a Japanese public elementary school. I A. Pavlenko & A. Blackledge (Eds.). *Negotiation of identities in multicultural contexts*. (pp. 316-338). Great Britain: Cromwell Press Ltd.
- Kullberg, C & Brunnberg, E. (2007). Vinjett som verktyg i studier av välfärdsprofessioner I E. Brunnberg & E. Cedersund (red) *välfärdsolitik i praktiken – Om perspektiv och metoder i forskning*. Aarhus: Aarhus University Press/ NSU Press.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2012). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Male, D.B. (2007). Friendships and peer relations among and between children and young people with and without learning disabilities. I L. Florian (Ed.) *The SAGE handbook of special education*, (pp. 460-471). London: SAGE Publications.
- Meeuwiese, A. (2008). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur & Kultur
- Myndighet för Skolutveckling. (2004). *Vid sidan av eller mitt i*. Stockholm: Myndighet för skolutveckling.
- Nationellt centrum för svenska som andraspråk. (2015) *Behörighetskris i svenska som andraspråk*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Nilholm, C. (2011). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Persson, B. (1998). *Den motsägelsefulla specialpedagogiken Motiveringar, Genomförande och konsekvenser*. Göteborgs universitet: Specialpedagogiska rapporter ISSN TL04-6759
- Persson, B. (2007). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm: Liber
- Regeringskansliet. (2002). *Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: Edita Nordsteds
- Schleppegrell, M.(2012). *The Elementary School Journal*, Vol. 112, No 3, Academic Language (March 2012), pp.409-418. The University of Chicago Press.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Skolinspektionen (2013). *Asylsökande barns rätt till utbildning Nationell sammanställning från flygande inspektioner*. Dnr: 402-2013:2272

- Skolverket. (2008). *Allmänna råd för utbildning av nyanlända*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Lgr 11. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. 2014:03. *Kvalitetsgranskning: Utbildning för nyanlända*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket. (2015a). *Kartläggning av nyanländas kunskap*. Hämtat 20160107 från <http://www.skolverket.se/bedomning/bedomning/kartlaggningsmaterial/kartlaggning-av-nyanlanda-elevers-kunskaper-1.244232>
- Skolverket. (2015b) *Undervisning för nyanlända*. Hämtat 2015-10-12 från <http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/nyanlandas-larande/undervisa-nyanlanda-elever-1.237660>
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Svenska Uneskorådet. (2/2006). *Salamancadeklarationen och Salamanca +10*. Stockholm: Svenska Uneskorådets skriftserie.
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Studentlitteratur.
- Thomas, W. & Collier, V. (1997). *School Effectiveness for Language Minority Students*. Washington DC: National Clearinghouse for Bilingual Education.
- Trost, J. (2004). *Enkätboken* Lund: Studentlitteratur.
- Torpsten, A-C. (2006). *Ett monokulturellt erbjudande. Om svenska som andraspråk i grundskolans läro- och kursplaner*. Pedagogiska uppsatser Växjö universitet. Växjö:
- Vetenskapsrådet. (2011).). *God forskningssed*. (Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011). Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Zufiaurre, B. (2006). Social inclusion and multicultural perspectives in Spain: three case studies in northern Spain. *Race Ethnicity and Education*, 9(4), 409-424.
- Öman, L. (2015, Oktober). SKL kräver akuta ändringar i regelverket, Skolvärlden oktober-15. Tillgänglig: <http://skolvarlden.se/artiklar/skl-kraver-akuta-andringar-i-regelverket>

BILAGA 1

Vinjett och enkätfrågor

Du har precis fått detta mail från din rektor:

I morgon får du en ny elev, hon heter Fatumo född -01 och kommer från Somalia, språk somaliska. Fatumo har gått i koranskola i två år. Hon läsa lite på arabiska, men vare sig läsa eller skriva på somaliska. Hon börjar i klass 8 A och du blir både hennes klassföreståndare och kommer att undervisa henne i svenska. Fatumo kommer att följa klassens schema förutom på no-lektionerna då hon får svenska som andraspråksundervisning.

Utifrån denna elev vill jag att du svarar på följande frågor. Det är bra ju mer detaljerat du svarar på frågorna.

1. Hur tänker du kring Fatumo och hur undervisning ser ut?
2. Hur gör du för att veta om Fatumo förstår din undervisning?
3. Hur kontrolleras att Fatumo når målen?
4. Vem har det största ansvaret för de nyanländas undervisning vad gäller det svenska språket?
5. Hur tänker du kring din egen kompetens vad gäller nyanlända?
6. Vad behöver du för din undervisning av nyanlända?
7. Hur skulle du vilja att undervisningen för nyanlända ser ut?

